

Sămănătorul

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. O. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

AUREL POPOVICI. — [Scopul] / [Impolitică] city Library Cluj

A. G. DOINARU. — Inter Pocula (poesie).

C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda (trad. din Pierre Loti).

FR. HALM. — Camoens traducere de D. A. și St. O. Iosif.

I. SCURTU. — Dare de seamă (poesii de d-na E. Farago).

G. APOSTOL. — Cînd bate primăvara vîntu (poesie).

Revista generala: Idei anarhice, în chestia d-lui Tăslăuanu.—

Critică de Idei, Ca nuca în perete, de Aurel C. Popovici;

noti țebibliografice. — (Romane pentru mai tîrziu de I. Minulescu și alte cărți noi) de Sc.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani

În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . . 10 lei

În străinătate . 12 ,

„MINERVA“

INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA
BUCUREȘTI. — Bd. Academiei, 3.

A apărut :

POEZII POPULARE
ALE
ROMÂNILOR

DE

V. ALEXANDRI

Cu însemnări de pe edițiile anterioare și ma-
nuscripte de EM. GÂRLEANU

Preful: Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile din țară

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMINALĂ

<p>REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA : B-dul Academiei, 3, Strada Edgar Quinet, No. 4. BUCUREȘTI</p>	<p>ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . . . 10 lei În străinătate . . . . . 12 »</p>
--	---

SCOPUL ÎN POLITICĂ

Opiniunea curentă în politică este aceasta: de oare-ce ori-cine sau aproape ori-cine sau în curînd ori-cine—are sau va avea dreptul a-și exprima voința sa personală în ceea-țe privește politica națională a Statului, — această politică trebuie făcută după resultanta a milioane de voinți individuale. Și eu susțin că un Stat nu poate exista dacă nu va ține seamă de voința poporului său. Dar susținînd aceasta zic: tot meșteșugul este a nemeri această voință a poporului. Căci alegerile, ori-cum s'ar face, nu sînt garanții suficiente în această privință.

Inchipuiți-vă o țară cu un parlament eșit din alegerile cele mai populare. Inchipuiți-vă că acest parlament, sau marea lui majoritate, ar zice: politica însemnează fericirea poporului. Fericirea aceasta nu o putem atinge de cît căutînd a uza cît mai mult de Stat. Să facem deci tot ce putem pentru fericirea generațiunii noastre și încă a două-trei. În asemenea condiții s'ar putea face — *poate!* — o parte oare-care de «fericire» de azi pe mîine chiar și celor mai din urmă din Stat. Dar acesta s'ar clătina în temeliile sale. Populația ce ar rămîne pînă la urmă, pînă la lichidarea finală — ar putea apoi să emigreze. Sînt de fapt țări în cari nenumărate elemente *nici nu concep altfel* «politica».

Și asemenea proceduri să fie tot politică? Firește. Indată ce există un partid care adoptă asemenea principii. Căci un asemenea partid zice pur și simplu: «Pe noi nu ne importă viitorul depărtat. Chestia importantă pentru noi este: să asigurăm fie-cărui glas ce strigă, o parte de fericire omenească. Iar după noi potopul!..» Evident că cei ce gîndesc ast-fel, pot face o politică foarte populară, căci ei potă făgădui mai mult de cît ori-cine. Iar mulțimea poate fi influențată în ori-ce sens. Toată chestia e *cine* o influențează? Cei ce îi respectă voința ei latentă, adevărată, sau cei ce îi sugerează o voință străină de ea, *voința lor personală, a cîor-va?* Iată dar că acești din urmă ar putea deveni foarte «populari», foarte «aclamați», foarte «divinizați» chiar,

deși nu numai că *nu* reprezintă voința poporului ci lucrează de-a dreptul în potriva ei.

În nici un caz o asemenea politică nu poate fi națională. Căci o politică națională se preocupă în prima linie de existența, de siguranța și mărirea *nu* a indivizilor răsleți, ci a naționalității întregi. Iar din acest punct de vedere, omul politic trebuie să tinză a contribui cu cât va putea, nu la o mulțumire economică efemeră d. p. de azi pe mâine cu riscul viitorului național, ci la o întărire a condițiilor de viață ce asigură mai mult încă existența națională a poporului. Cu alte cuvinte, tu ca om și cetățean al Statului, ai putea avea multe dorințe personale cari ar putea fi plăcute și unei majorități d. p. confiscarea și împărțirea marelui proprietăți între o seamă de nevoieși, desființarea armatei permanente și împărțirea sumelor trebuitoare ei la alți nevoieși etc.

Dacă *nu* ai sentiment patriotic, nu ai nici o rezervă. Ți se par aceste dorințe ale tale indispensabile pentru popor? Ți se par drepte? Atunci se vor părea, sau în orî-ce caz ușor le poți face să pară «drepte» unui număr enorm de oameni. Și cînd aceștia vor afla că *nu* au de cît să vrea și că o mulțime de asemenea «împărțeli» au să le evolueze fericirea, cine are să-î mai poată convinge că «dorințele» lor nu sunt drepte? Cine are să-î mai poată convinge că asemenea «dorințe» trebuie să ducă la dărîmarea patriei? Cine are să-î mai poată opri pe calea această nenorocită?

Vorbe de acestea se aruncă ușor în popor, dar de scos nu se prea scot din sînul său. De aceea nici nu le aruncă de cît cei ce nu au sentiment național puternic, căroră puțin le pasă ce se va întîmpla mai tîrziu. Acela însă care face politică patriotică sau națională în prima linie, trebuie să aibă mereu în vedere întru-cît dorințele sau ideile sale slăbesc sau întăresc bazele Statului sau ale națiunii. Iar dacă le slăbesc, el renunță însuși la ele, necum să le mai propue și ală țarei, altora.

Pentru că politica adevărată nu poate fi nici-odată extrem individualistă, ci cuprinzînd în-tot-de-auna interesele permanente ale națiunii. Individul, multe supărări, multe predilecții personale o fi avînd. Dar pentru omul politic toate acestea numai într'atîta prezintă interes întru-cît ele sînt în conformitate cu interesele superioare și perpetue ale poporului.

Cu alte cuvinte, politica economică e o politică mai ales de actualitate. Pentru ea, mai ales dorințele generațiunii prezente sunt hotărîtoare, mai ales satisfacțiile ei economice. Politica națională e, din contra, mai ales o politică de viitor; o politică ce tinde a consolida

toate temelile cari alcătuiesc ființa morală a unui popor; o politică de conservare și adâncire a ideilor naționale, nu de litație a lor supt pretext de mulțumire a unui număr de indivizi izolați. Ca regulă generală, în politică acel popor mi se pare că va ajunge mai departe care va avea nu mai multe trebuințe, nu o cultură cosmopolită mai strălucitoare, ci, din potrivă, trebuințe materiale cît de modeste, în schimb însă trebuințe ideale cît de multe: o mai mare coesiune morală, un mai puternic sentiment național.

Și de aceea eū unul cred, că cu cît un Stat se va preocupa mai mult de viața sufletească și morală a poporului său, cu cît va căuta, în sfera sa de activitate, a întări credințele, moravurile și tradițiunile naționale și ast-fel caracterul general al poporului, cu atît acesta se va afirma mai independent pe tărîmurile economice, așteptînd îndreptări de la inițiativa particulară, nu de la continua intervenție a Statului care neapărat că contribuie la molesirea calităților naționale ale unui popor.

AUREL C. POPOVICI

INTER POCULA

I

Popa mi-a vîndut pe Corbu,
Jute de mînîncă foc,
Dar cînd vede crîșma 'n cale
Corbu se oprește 'n loc.

Pot să-l bat cu zece bice,
Pot să dau în el cît vreaū, —
Nu pornește calul naibii
Dacă n'a văzut că beaū.

Cal iubit cu părul negru
Și cu pată albă 'n față,
Spune, spune-mi numai mie:
Crîsmărițele te 'nvață?

II

M'ași însura, că n'am ce face,
Cu cea mai mîndră dintr'un sat.
Să aib'o noră biata mamă, —
M'ași însura, dar fac păcat.

Gîndiți-vă și dumneavoastră,
Eū m'am avut cu toate bine;
Dar dacă mă însor cu una,
Spun drept, rid curcile de mîne.

M'ași însura, căci de iubire
În toldeauņa mi-a fost sete;
Dar mă gîndesc cui să rămîie
Ūn sat întreg cu-alîtea fete!..

III

Cînd pe jos, și cînd călare,
Tot înconjurîndu-î casa,

M'am trezit că-mi strigă popa:

«Ce ai, măi, cu preoteasa?»

Eu m-am înroșit aluncă

Și i-am spus încet, cumiște:

«Mulțămesc de întrebare. —

«Parcă nici n'ai ști, părinte!»

AL. GH. DOINARU.

PIERRE LOTI.

PESCAR DE ISLANDA

XI.

(urmare).

XIII.

Dar într'o zi auzind vorbindu-se în Paimpol că venise *Maria*, ea se simți coprinsă de un fel de neastimpăr. Toată liniștea cu care așteptase o părăsise. Zorind să sfișească fără să știe pentru ce, ea plecă mai curînd ca de obicei și pe drum, cum ea se grăbia, îl recunoscă de departe cum vine spre ea.

Picioarele îi tremurau și ea le simțea cum se înmoae. Era deja foarte aproape, desemnîndu-se la douăzeci de pași de ea cu statura lui minunată, cu părul lui buclat, sub șapca lui de pescar. Ea fu luată atît de pe neașteptate cu această întîlnire, în cît cu adevărat îi era teamă să nu se clatine și el să bage de seamă. Ar fi murit de rușine acum... Și apoi ea se credea rău pieptănată, și părea obosită, de oare-ce silise prea mult la lucrul ei. Ar fi dat nu știu ce, să fie ascunsă în tufele de iniștri, pierită în vre-o vizuină de dihor. De alt-fel și el avu o mișcare de retragere, ca un om care ar vrea s'o ia pe alt drum. Dar era prea tîrziu: ei se întîlniră pe drumul îngust.

El, spre a n'o atinge, se lipi de gard, cu o săritură în lături ca un cal sperios care sare, privind'o pe furiș și sălbatec.

Ea își ridicase de asemenea timp de o jumătate de secundă ochii în spre Yann, aruncîndu-i fără să vrea o rugăciune plină de desnădejde. Și în această încrucișare fără voe a privirilor lor, mai repede de cît o detunătură, ochii ei cenușii ca de în păreau a se mări, a se lumina de o oare-care flacăre a gîndirei, asvîrliră o adevărată lumină albastră, pe

cind figura ei se făcuse toată roză, pînă la timple, pînă sub şuvițele de păr blond.

El spusese ducîndu-și mina la șapcă:

— Bună ziua, d-șoară Gaud!

— Bună ziua, d-le Yann! răspunse ea.

Și asta fu totul. El trecu înainte. Ea își urmă drumul, tremurătoare încă, dar simțind cum sîngele și lua iar cursul lui regulat și cum îi venia la loc puterea, puțin cîte puțin, pe măsură ce el se îndepărta.

Acasă ea găsi pe bătrîna Moan, stînd într'un colț, cu capu-ascuns în miini, și plîngînd cunoscutul ei: *hi hi hi!* de copil mic, despletită, cu coada căzută de supt tulpă ca un fitil subțire de cînepă cenușie.

— Ah! Buna mea Gaud! Cînd m'am întors de la adunat vreascuți, am întîlnit pe feciorul lui Yann în spre Plouherzel. Am vorbit de sărmanul meu nepot, cum 'ți închipui. Ei aū venit de azi dimineată din Islanda și pînă'n amiază el și venise să-mi facă o vizită, pe cînd eu eram plecată. Sărmanul băiat avea lacrimi în ochi... Pînă la ușa m'a întovărășit, buna mea Gaud, spre a-mi aduce sarcina de vreascuți...

Ea ascultă în picioare și inima ei se strîngea din ce în ce. Așa dar și această vizită a lui Yann, în care nădăjduse să-i poată spune atitea lucruri, era făcută deja și nu se va mai întîmpla nici odată... Se sfîrșise.

Atunci casa îi păru mai tristă; mizeria mai grea, lumea mai goală și ea înclină capul cu dorința de a muri.

XIV.

Iarna veni încet-încet, se întinse ca un lițoliu care ar fi fost lăsat foarte încetinel. Zilele mohorite trecură una după alta și Yann nu nu se mai văzu. Cele două femei trăiau foarte părăsite.

Cu frigul iernei, existența lor era mai scumpă și mai aspră.

Și apoi baba Yvonne era din ce în ce mai greu de îngrijit. Mîntea ei sărmană se pierdea, ea se supăra acum, spunea răutăți și ocăra. Toanele astea i veneau odată sau de două ori pe săptămînă, din nimic, cum le vin copiilor.

Sămăna bătrîna! Era atît de blajină încă în bunele ei zile *lucide* în cît Gaud nu înceta de a o respecta, nici de a o iubi. Să fi fost mereu bună și să sfîrșești fiind rea, să dai în vileag în ciasul de pe urmă un întreg depozit de răutate care dormise toată viața, o știință întregă de cuvinte grosolane care aū fost ascunse! Ce bătaie de joc pentru suflet și ce taină batjocoritoare!

• Ea începea să cînte une ori și cîntecul își făcea mai mult rău decît mînia ei. Erau lucruri cari îi veniau în minte la întîmplare: *oremus* de liturghie sau cuplete foarte urite, auzite odată în port, cîntate de mateloți. I se întîmpla să cînte *Fetițele din Paimpol* sau clătînd din cap și bătînd măsura cu piciorul, ea zicea:

Bărbatu'mî plecă chiar acum
 În Islanda la pește, bărbatu-mî plecă
 Și nu-mî lasă un ban
 Dar trala la la la
 Cîștig eū.
 Cîștig eū...

De fie-care dată cîntecul se opria repede și în acelaș timp ochii ei se deschideaū marî în gol, perzînd ori ce expresie de viață — ca acele flacări ce mor și care se măresc dintr'o dată spre a se stinge apoi. Și după aceea ea înclina capul, rămînea multă vreme istovită, lăsînd să-î atirne falca de jos ca la morți.

Pe urmă nu prea era nici curată și aceasta era un altfel de încercare la care Gaud nu se aștepta.

Intr'o zi, i se întîmplă să nu-și mai aducă aminte de nepotul ei. — Silvestru?... Silvestru!... zicea ea către Gaud, pîrînd că se gîndește cine putea fi asta: ah, Doamne!... înțelegi tu, fata mea, cînd eram mai tînără am avut atîția băeți și fete și fete și băeți că acum, pre legea mea!...

Și zicînd acestea, ea ridica în aer sărmaneale ei mîini sbîrcite, cu un gest de nepăsare, aproape libertină.

A doua zi bunăoară și-l amintea foarte bine și povestînd mii de lucruri mărunte făcute sau zise de el, ea 'l plîngea toată ziua.

Oh! Acele serî de iarnă cînd lipsiaū crănguțele pentru făcut focul! Să lucrezi fiindu-ți frig, să lucrezi spre a-ți ține viața, să coși mărunt, să isprăvești pînă nu te culci, lucrul adus din Paimpol!

Bunica Yvonne, stînd la vatră, rămînea liniștită, cu picioarele la cei mai din urmă tăciuni, cu mîinile ascunse supt șorț. Dar la început trebuia să vorbească totdeauna cu ea:

— Tu nu-mî mai spuî nimic, fata mea bună. De ce? În vremea mea, cunoșteam fete de seama ta, care știaū să vorbească. Mî se pare că n'am părea atît de triste, amîndouă, dacă tu ai vrea să vorbești puțin.

Atunci Gaud povestea niște noutăți oare-care pe care le aflase în oraș sau îi spunea numele oamenilor pe cari i întîlnise în drum.

Vorbia de lucruri care-î erau cu totul indiferente — de alt-fel cum

îi era toată lumea acuma — și se opria apoi în mijlocul povestirii când vedea pe sărmana bătrână adormită.

Nimic viu, nimic tânăr împrejurul acestei fete, a cărei fragedă tinerețe chema tinerețe. Frumusețea ei se va topi singură și stearpă.

Vîntul mării care venea de pretutindenă, clătina lampa ei și sgomotul valurilor se auzia acolo ca într'o corabie. Ascultînd acest sgomot, ea amesteca în el și amintirea veșnic prezentă și dureroasă a lui Yann, în al cărui domeniu erau aceste lucruri. În timpul lungilor nopți de spaimă, cînd totul era deslănțuit și urla în besna de afară, ea se gîndea cu mai multă jale la el.

Și apoi singură, tot-deauna singură cu această bunică, bătrână ce dormia, îi era frică une-orî și privia prin colțuri gîndindu-se la strămoșii ei marinari cari trăiseră în lăviți cu dulapuri și cari pieriseră în largul mărilor în nopți, ca acelea și ale căror suflete se puteau întoarce. Ea nu se prea simția apărută în potrive vizitei acestor morți prin prezența unei femei atît de bătrîne care era aproape de-a lor...

Și de odată ea se 'nfiora din tălpi în creștet, auzind cum pornește din ungherul vetrei, ca un mic sunet ca de flaut, vocea tremurătoare a bătrînei ca înăbușită supt pămînt. Cu un ton ștregăresc care-ți băga răcoarea 'n inimă, vocea cînta :

In Islanda la pește, bărbatu'mi plecă
Și nu-mi lasă un ban
Dar tra la la la...

Și atunci ea simțea acel fel de frică deosebită pe care ți-o dă tovrășia nebunelor.

Ploaia cădea, cădea, cu un mic sgomot neincetat de fîntînă; o auziai răpiind afară pe zăduri. În vechiul coperiș de mușchiu erau scursori cari, tot-deauna în aceleași locuri, făceau acelaș sgomot trist. Ele defundau pe alocuri pămîntul casei care era făcută din bolovanî de piatră, din pămînt bătut cu pietriș și cu scoici.

Simțea pretutindenă apa împrejurul tău. Ea te înconjura cu șuroaiele ei reci, nesfîrșite. O apă frămîntată, biciuitoare, spulberîndu-se în aer, îngroșînd întunerecul și îndepărtînd și mai mult unele de altele căscioarele împrăștiate ale cătunului Ploubazlanec.

Dar serile de Duminică erau cele mai triste pentru Gaud din cauza veseliei pe care ele o aduceau aiurea. Erau un fel de seri vesele chiar în aceste mici cătune pierdute de pe țărîm. Se găsia tot-d'auna ici-colea vre-o colibă închisă, bătută de ploaia neagră și de unde se auzeau cîntece greoaie. Înăuntru, mese puse la rînd, pentru băutori, marinari cari își uscau haine la pălălai ce făceau fum, bătrînii mulțumindu-se cu rachiu, tinerii vorbind cu fete, mergînd toți, pînă la

beție și cîntînd spre a se ameți. Și aproape de ei marea, mormîntul lor de miine, cînta de asemenea, unplînd noaptea cu vocea ei uriașă...

În unele Duminici, cete de flăcăi cari eșiau de prin acele cîrciumi sau se întorceau din Paimpol, treceau pe drum, aproape de ușa locuinței babei Moan. Erau cei ce locuiau spre capătul pămîntului, cei din spre Pors-Even. Treceau foarte tîrziu, scăpați din brațele fetelor, fără grijă de ploaie, obișnuiți cu furtunile și cu șuvoaiele de apă. Gaud îndrepta urechea spre cîntecele și strigătele lor foarte urite, încate în sgomotul ploiei sau al valurilor—căutînd să deosebească vocea lui Yann și simțindu-se turburată cînd își închipuia că a recunoscut-o.

Să nu mai vie el să le vadă. Era rău din partea acestui Yann. Și să ducă o viață atît de veselă așa de curînd după moartea lui Silvestru.—Toate acestea nu prea i plăceau ei. Nu! Ea nu-l mai înțelegea de sigur și cu toate acestea nu-și putea lua gîndul de la el, nici nu putea crede că el n'are inimă.

Adevărat era că de la întoarcerea lui, el își cam risipise viața.

Mai întîi a fost plimbarea obișnuită din luna Octombrie în golful Gasconiei și aceasta e tot-deauna o perioadă de plăcere pentru Islandezi, un moment cînd au în pungă cîți-va bani de cheltuit fără nici o grijă (mică acontură pentru a se înveseli pe carile dau căpitanii pentru marile partide de pescuit ce se plătesc tocmai pe iarnă).

S'au dus ca în toți anii să ia sare din insule și el se amoretă iar la St. Martin-de-Ré de o oare care fată oacheșă, amanta lui din toamna trecută. Se plimbă împreună în cele mai de pe urmă zile cu soare vesel prin viile ruginii, pline de cîntec de ciocîrlie, înbălsămate de struguri copti, de garofițe de nisipuri, și de mirosurile de mare ale țărurilor. Aū cîntat și aū jucat împreună în acele seri de veghe de la culesul viilor, cînd bînd must, te îmbeți de o beție amoroasă și ușoară.

În cele din urmă *Maria* ajungînd pînă în Bordeaux, el întîlni acolo într'un mare local aurit peste tot, pe frumoasa cîntăreață care îi dăruise ceasul și se lăsă adorat fără a se sinchisi timp de alte opt zile.

Intors în Bretania în luna lui Noembrie, el luă parte la nunțile mai multor prieteni de-ai lui, fiind cavalier de onoare, tot timpul în hainele lui de sărbătoare și adese-orî beat după miezul nopții, la spartul balurilor. În fie-care săptămînă i se întîmpla vre-o nouă ispravă pe care fetele se grăbeau a o spune lui Gaud, înflorînd-o.

De trei-patru orî îl văzu venînd de departe spre ea pe drumul din Ploubazlanec, dar în tot-d'auna la timp spre a-l ocîli. El tot așa, de alt-fel, în asemenea împrejurare, o lua de-a dreptul peste cîmp. Ca printr'o înțelegere mută, ei fugeau acum unul de altul.

(Va urma)

C. SANDU-ALDEA.

TRECUTUL

DUPĂ GUYAU

De cugetî ce e vremea, amar îndurî gîndind,
 Simţeşti venirea morţii, simţindu-te trăind :
 Biestemu-acesta firii nu-î este cunoscut.

Te uită, bună oară, la cîrdul cel de boi :
 In jos îşi poartă ochii, iar după ei un fum
 De colb, în albe valuri pluteşte peste drum ;
 Mergînd, nu-şi mai întoarnă privirile 'napoi.
 Încet, încet se mişcă şi nu-s nenorociţi,
 Căci ei nu văd cum drumul, ce fac, e fără spor,
 Că fuge înainte, ca şi în urma lor.
 Ci merg, precum îi mină, în sine liniştiţi :
 Supt fruntea, ce şi-o 'nclină, cînd trupul li-î bătut,
 Spre viitor nu joacă răsfrîngerî din trecut.
 În mintea lor, ce este, ce-a fost, ce poate fi,
 Ca în amurguri, firea, orî ca în zorî de zi,
 Mijesc învălmăşite. Şi e, doar, une-ori,
 Supus unor asemeni visări aş vrea să fi :
 Aducerea aminte, ce, doare, ei n'o ştiu,
 Ei nu cunosc vieţa, trăind nepăsători.

Văzui acum, în urmă, căsuţa mea din deal :
 Doi plopî îi staū la poartă ca un înalt portal ;
 Se'ncumetă, prin ramuri, al păsărilor svon ;
 Iar marea cea întinsă şi-o are orizon.
 Suiu-i-am cărarea, cu sufletu-mî voios :
 Într'ună îţi închipui, că vei afla plăcerî,
 De-aceea răscolirea trecutului şi-o cerî,
 Dar suferî, cînd în minte răsare luminos.

Aici, din suflet, poate, nu mi-am lăsat nimic :
 Trăit-am, suferit-am, ş'am cugetat, imî zic,
 În vreme ce, departe, supt limpezile zări,
 Dorm netedele 'ntînderî ale albastrei mări.
 În inimă-mî ascunsă e, nu purtam, socot,
 De cît povestea vieţii ; de ce, dar salutînd
 Atunci acele locuri, simţii așa într'un rînd,
 Că sufletu-mî, de-odată, se luminase tot ?

E, însu-mî pentru mine fusesem, vai, perdut :
 Trăiam așa departe şi ce covîrşitoare
 Genună mă'ncinsese, deşi nedispărut
 Deplin supt orizontul vieţii-apăsătoare.
 Privirilor, prăpăstii în mine s'au săpat :

Viața nu-î menită spre pace să te cheme :
Trăești fără a cunoaște un scop de ți s'a dat,
Și simți cum te alungă stăpînitorea vreme.

Te duci tot înainte, ca bietul surghiunit,
Nu guști a doua oară aceeaș bucurie,
Și nu pășești, pe unde odată ai pășit,
Tot alte orizonturi de-apururi te îmbie.

O, cînd în ale minții adîncuri te cobori,
De la un gînd la altul ce de cărări plăcute,
Ce de ascunse colțuri cu mirunate flori,
Aducerile-aminte din vremile trecute !

Cit ai voi, o clipă, din drum să te abați,
Și 'nviorat de dorul de-a mai trăi odată
A vieții primăvară, tu iarăș să străbați
Cărarea, ce în suflet o ai adînc săpată !

Dar nu, trecutul nostru pe veci apusu-ni-î,
Străin de veci te afli, străin tu însu-ți ție,
Simțiri, ce-odinioară te-au încercat, le știî,
A'tale sint și, totuși, amară ironie !
Ce-adîncă obidire, nestîmpărul chemat
Aducere aminte, în inimă ne naște,
Pricepi că mi te mistuî, ca svonu 'ndepărtat
Al unei vieți, în care tu nu mai poți renaște !

De lumea irosită a sufletului meu,
Pe care cu nădejdea eû o sporesc mereu,
Zădarnic caut, încă, gîndirea să mi-o leg,
Ca aburul se mișcă un razim de-î aleg.
Ci caerul vieții de cerc să-l întregesc
Din firele, ce vremea în sbor le-a desfăcut,
Tremurătoare mîna-mî se perde, o simțesc,
In noaptea fără capăt a ștersului trecut.

Iar cînd, după o vreme mai îndelungă, dau
Cu ochii de amicii acei, cari alte-ori,
In liniștea căsuței cu dragoste-mî veniaû,
Mirarea și 'ndoiala îmi tremură fiori,
Căci între cea ce este și cele ce au fost
Mi se împarte gîndul în goana-î după rost.
Îi recunosc, doar, bine și, totuși, lingă ei,
Neliniștea mă doare, de neînvinsă ce-î.
Simțesc și ei, se vede, aceea ce eû simt :

Ne regăsim și, totuși, noi tot ne căutăm,
Căci între noi de-o lume nestrăbătută dăm.

Zădarnic chemi spre tine cu dor al tău trecut
El doarme și naivă e stăruința ta
Din somnul vecinicii a ți-l redeștepta.
Căci el, în zborul vremii celei ce l'a născut,
Rămîne mort și ștersu-i: în jarul nostru, tot
E ast-fel, cum fusese și alte dăți, socot,
Ci sufletul se pleacă schimbării pas cu pas:
A noastră întîlnire i-un ultim bun rămas.

C. TEODORESCU.

DARI DE SEAMA

«ȘOAPTE DIN UMBRA» de d-na ELENA FARAGO

— Editura revistei «Ramuri». 1908. Craiova. Pag. 104 în 8°. Prețul 1 leu 50 b. —

D-na Elena Farago este o scriitoare cunoscută, prin colaborarea de cîți-va ani la cele mai răspîndite reviste literare, și recunoscută de critica dreaptă pentru talentul d-sale real. Întîiul d-sale volum de poezii originale și traduceri apărute în urmă, fac de prisos ori-ce recomandări gentile cu care anumiți critici, mai mult cu gîndul la scumpa lor personalitate, tot-deauna ne-pretuită în deajuns... de alții, se grăbesc a servi pe scriitorii cari își fac o reputație, spre a le putea aminti, mereu, că lor, generoșilor critici li se datorește recunoștința pentru această reputație și nici-de-cît talentului care se impune mai curînd sau mai tirziu, dar sigur...

Noul volum de poezii al d-nei Farago are, ca și celelalte, o seamă de calități literare precise, o valoare de formă și de fond care impresionează mult și cucerește repede luarea aminte și simpatia, decî nu e nevoie de exagerări, de generalități vagi, spre a vădi rolul autoarei în actuala mișcare literară. Și originalitatea operei e suficientă ca să-i întărească autoarei locul ce și-a cîștigat în poezia noastră modernă și nu e nevoie de nici-o alusie răutăcioasă la cutare ori cutare alt poet, preșum e zadarnică orice comparație de ocazie — spre a constata, prin ocolșuri pe cărări întunecoase, ceia ce este limpede ca lumina zilei.

D-na Farago este o poetă lirică, cu notele specifice ale lirismului feminin: gingășie, duioșie, discreție, durere reținută și resemnare. Iubirea, simțirea cîntată în cele mai multe din noile d-sale poezii, este sfoasă, profundă, nelămurită, une-ori cu o particulară notă de tragic intim care ne mișcă puternic. Un farmec deosibit aș cîntecele în formă populară, foarte izbutite, cari arată și înțelegere fină pentru natură. În toate poeziile sale.

emoția sinceră, comunicativă găsește potrivita expresie simplă și curată; iată o pildă care pune în lumină și cugetarea aleasă a poetei:

De-ai pornit cumva spre-o țintă,
Umblă-ți drept cărarea ta, —
Nici-odată, nici-o clipă,
În prejur nu te uita.

Floarea care-ți crește 'n cale
Pe un drum ce nu-î al tău,
N'o privi de vrei să nu știi
Ce-s părerile de rău...

Poți uita c'ai fost văzut-o,
Pot să treacă ani și vremi,
Știe ea cînd să-ți răsară
Fără să fi vrut s'o chemi...

...Și nu-î gînd mai greu în plînsul
Unui traî dezamăgit,
De cît floarea ce te 'ntreabă,
Pentru ce nu te-ai oprit!...

Forma, tonul și fondul popular sînt cu totul firești în poesia «Frunzuliță de trifoi, verde și iar verde», cea mai mare bucată din volum și una din cele mai frumoase, prin simplitatea și naivitatea care nu sînt turburate nicăeri.

Cite-va bucăți cuprind inspirații sincere din răscoalele țărănești și urmările lor. Sentimente și idei nobile strălucesc în multe versuri de-o poezie duioasă. Cea mai remarcabilă e «Rugăciune», cu versuri ca acestea:

De cît ori-cînd mai vrednicî de ne'ndurarea ta,
Ne-om apleca genunchii în primăvara asta, —
Fii Doamne 'ndurător.
Și-î mintue pe-acea ce i-a orbit năpasta
Și-ai grijă de orfanii rămași din urma lor,
De cei greșiți te 'ndură
Și de greșiții lor.

Față de întiul volum, unde influențele maeștrilor poeziei noastre moderne, mai ales Eminescu, se simt adese-orî, acest nou volum, cu toate că nu e lipsit de imperfecțiunii artistice și nu dă toată măsura talentului autoarei, este totuși superior prin originalitatea fondului și prin tehnică. Îl putem primi ca pe vestitorul de încredere al unor opere viitoare tot bune.

I. SCURTU.

CAMOENS

— POEM DRAMATIC ÎNTR'UN ACT DE FR. HALM —

SCENA II-a *)

QUEBEDO

(viciu)

Tot tu erai mai sprinten, tot tu mai îndrăzneţ,
 Ai fi urcat un munte după un cuib răzleţ,
 Primejduindu-ţi viaţa la fiecare pas...

CAMOENS

(arătînd semnul)

Da, semnul ăsta 'n frunte de-atuncea mi-a rămas!

QUEBEDO

(ca mai sus)

Parcă ne văd şi acuma, cînd ne scăldam. Ții minte?
 Noi nu îndrăzneau, tu însă...

BCU Cluj / Camoens University Library Cluj

CAMOENS

(cu însufleţire)

Tot eu eram 'nainte!

(cu tot mai multă căldură)

Mă aruncam în valuri şi mă luptam cu ele,
 Pîn' ce simţeam deodată că braţele mi-s grele,
 Şi m'aşezam pe spate ca apa să mă poarte,
 Pe cînd voi, plini de spaimă, steteaţi pe mal, departe.

(se ridică, cu braţele larg deschise)

Ce vremuri fericite!

(după-o pauză)

Quebedo!

QUEBEDO.

(înaintează spre el)

CAMOENS

Mîna ta!

Mi-ai fost duşman de moarte odată, nu uita!

(cu îndoială)

*) Vezi Nr. trecut.

Și mi-ai părut...

(căutînd să alunge o amintire urită)

Dar poate mă 'nșel... Vin lîngă mine!
 Întăii ani de școală i-am petrecut cu tine
 Și-acum, în amurgitul funebru-al vieței mele
 Tot tu mi-aducî aminte de vremile acele
 Măi vesele... Sînt singur! și chiar dacă mi-ai fi
 Dușmanul cel mai mare, eu tot ar trebui
 Să te primesc, Quebedo, ca pe-un amic iubit!

(il îmbrățișează)

QUEBEDO

(după o pauză, ștergîndu-și ochii)

Și cum ți-a mers de-atuncea, de cînd ne-am despărțit?
 Tu ai rămas; eu însă m'am dus cu tatăl meu
 Din Calvas la Figuera, — și-acolo-am dat de greu.
 Nu era glumă, — muncă!

(Se plimbă braț la braț cu Camoens, apoi s'așază amîndoi la masă).

CAMOENS

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe mine, vezi tu, soarta

M'a dus în templul unde științele și arta
 Domnesc..., și la Coimbra, supt liniștitul cer,
 Am evocat eroii divinului Homer
 Și-am stat la sfat cu Dante... Acolo-am înțeles
 Ce este frumusețea și că sînt un ales.
 În mine-atunci o mare lumină s'a făcut.
 Tot ce'mi dormea în suflet nelămurit și mut
 A căpătat o formă, culoare și graiul viu,
 Și-am presimțit atuncea cine eram să fiu!

QUEBEDO

(întrerupîndu-l)

Eu, dragul meu, știi bine că nu 'nvățam nimic
 Și am intrat din vreme frumos, ca ucenic
 La un băcan...

CAMOENS

(însuflețit, evocînd)

Cu anii eu am crescut și-apoi
 Am resimțit nevoia de orizonturi noi,

Mă' apăsa a școlii viață monotonă:
 Și am văzut atuncea măreața Lisabonă,
 Și strălucirea curții, pe Regele 'n splendoare,
 Incunjurat de sfetnici în haine orbitoare!
 Eă însă stam deoparte, privind ca aiurit...

QUEBEDO

(întrerupindu-l)

Așa priveam la toate și eă cînd am zărit
 Intîiă palatul Bursei și lumea cea bogată...

CAMOENS

(fără să-l audă)

Atuncea am văzut-o pe ea întîiași dată!
 Și peste lumea întregă căzu ca o perdea:
 Tot universul parcă să intrupase 'n ea!
 Și astfel precum Domnul în negrul infinit
 A aruncat sămînța luminii, de-a 'nflorit
 Intunecatul haos cu moartele-î ruini,
 Tot astfel o privire din ochii ei senini
 În noaptea mea din suflet lucind cînd a căzut
 Adîncurile-î negre în raiu s'au prefăcut!

QUEBEDO

Și eă, tocmai ca tine! Jupînul meu avea
 O fată,—și ce fată! frumoasă ca o stea!
 Și-avea parale omul, dar și eă econom
 Și chipeș, fără stare, dar vezi, și eă un om...

CAMOENS

(cu acelaș avînt poetic)

Iubeam! Iubirea noastră era un cînt sonor,
 Era un glas de harfă trezit întîmplător
 De-o mină nevăzută ce-alunecă pe strune
 Și face altă harfă ascunsă să răsune,
 Să cînte fără voie, cu fiecare undă,
 Cînd una se trezește, cealaltă să răspundă...
 Iubeam! Iubirea noastră a fost o fulgerare
 Ce scrie-o dungă 'n aer, străluce și — dispăre!

QUEBEDO

(ca mai sus)

Eû l'am convins pe socru din două-trei cuvinte.
 El a zis: «da», fireşte şi ca un om cuminte,
 Invidiat de-o lume, fără să mai am habar,
 Mi-am luat de braţ mireasa şi-am dus-o la altar...

(Va urma)

Trad. de D. A. şi St. O. I.

CÎND BATE PRIMĂVARA VÎNT

*Cînd bate primăvara vînt
 Aduce parcă de departe
 O mîngîiere ca un cînt.
 O îndulcire-a tristei soarte.*

*Căci el alunecă prin flori,
 Supt soarele de primăvară,
 Şi poartă n simul lui flori
 Din îndrăgirile de sară.*

*Cînd bate primăvara vînt
 Ma prinde-un dor de vremi trecute,
 De visuri dragi ce nu mai sînt
 Şi de vegheri în nopţi tăcute.*

G. APOSTOL.

REVISTA GENERALA

IDEI ANARHICE.—ÎN CHESTIA D-LUI TĂSLĂUANU—

I.

Credeam că d. Tăslăuanu s'o fi trezit la realitate, o fi regretînd articolul său condamnabil şi că s'o fi lăsat de rolul providenţial ce-şi luase de a ne zăpăci cu idei şi proceduri ovreieşti, copiate din «ştiinţa» (!) pusă în slujba anarchiei morale din ziua de azi. — M'am înşelat. Sosit aici, găsi ultimele articole din «Lupta» şi văd azi «Cazul d-lui Tăslăuanu» mult mai grav de cum se părea. Dacă răspund la articolul d-sale, de şi aş avea lucruri mai de seamă de făcut, este, că eu nu ţiu nimic la «mărimi» ca Le Dantec, al d-sale,—pe care de altfel tot aşa nu l'a priceput precum n'a priceput pe un singur autor

măcar din ciți a «citat», — ci țin la oamenii mari de știință, și la Cristos, la care ține tot poporul românesc. Căci numai așa am ajuns să înțeleg «politica» d-lui Tăslăuanu ce se poate resuma în vorba: «Bate-voiți păstorii și se va risipi turma»...

Și de aceea, de și sunt foarte ocupat, caut să fac din noapte zi ca să arăt publicului nostru toată zăpăceala, toată anarchia «ideilor» d-sale și primejdia ce este la mijloc.

Cu d. Tăslăuanu eu unul nu discut. Pentru că, mai ales după articolul din «Lupta», «autorul» acesta a pierdut dreptul la o discuție. Se va vedea cum și de ce. Mi este deci absolut indiferent dacă va reveni sau nu va reveni la calea adevărată. Eu acțiunea d-sale o combat, și nu de la d-sa aștept dacă admite sau nu admite, ceea ce toată lumea românească admite, îndată ce este lămurită despre ce e vorba.

Și acum mai întâi o precizare a chestiunii. D. Tăslăuanu, în articolul său «Două Culturi» din «Luceafărul», căuta să arate că cultura noastră, a «clasei inteligente», cum se zice, a păturei «conducătoare», s'a îndepărtat de sate, de săteni. *Constatare făcută de mulți alții și în unele puncte cu temei.* Dar nimeni pînă la el nu îndrăznise a numi cărturăria noastră «*clasă stăpînitoare*», a vorbi cu ură de «*domnii romîni exploatare!*» Nimeni nu îndrăznise, ca el, să propage idei cu adevărat incendiare, absolut inadmisibile într-o revistă «domnească», cum zice el, idei desastroase pentru orice națiune. La acest «program», *neobșinuit în nici o asemenea revistă din lume*, eu am răspuns criticîndu-l în revista «Convorbiri Literare» din București.

După șase săptămîni, d-l Tăslăuanu «se apără». Nu în «Luceafărul», ci în ziare politice, trecînd dela demagogia teoretică, la cea practică. Azi autorul pare că tăgăduște unele din ideile sale, dar numai din oportunitate, precum vom vedea. De fapt însă aci le revoacă, aci le reafirmă, aci amestecă alte chestii căutînd să incurce «chestia».

Ce susținuse d-l Tăslăuanu? Iată ideile d-sale «originale» (!): D. Tăslăuanu e «contra» diferențierii unui popor în clase, în clasa oamenilor mai culti, a «domnilor și boierilor» (!). cum zice, și a țaranilor. El cere desființarea «clasei de bogați». O pretenție absurdă pentru cei ce cunosc economia politică și pe—poporul românesc. Căci acesta știe bine că «puii fripți nu se găsesc prin parii gardului»... El cere apoi «o împărțire dreaptă (!) a muncii colective»! Asta în toată lumea se cheamă socialism colectivist, iar teoria «luptelor de clase» e în special a lui Karl Marx. D. Tăslăuanu vorbind de România, zice că acolo «domnii au pus mîna pe pămînt,—pe urmă au făcut legi care apără dreptul de proprietate»! Ceea ce înseamnă că acei domni sînt niște «tilhari»!... Prin urmare, toată «clasa domnească» din România: liberali, conservatori, conservatori-democrați sînt pur și simplu «bandiți» pentru că *numai aceștia «pun mîna» pe pămîntul altora și «pe urmă» (!) fac legi de proprietate adică «mofturi», după «economistul» fără ideie de economie politică, dela Sibiu.* De aceea el «constată» necesitatea Statului «pentru dînsii, numai (!) pentru dînsii». Ceea ce înseamnă că pentru țaranii din România, Statul nu e necesar! Din potrivă, pentru ei el este un blestem!... Și d-l Tăslăuanu, «naționalistul», spune respicat că țaranilor rămîni, brațelor muncitoare trebuie să le fie indiferent, dacă lucrează pămîntul boieresc supt stăpînire romînească, turcească sau rusească!... Care va să zică absolut ideia anarcho-socialismului cosmopolit, pentru care naționalitatea și patria sînt niște «superstiii».

D. Tăslăuanu zice mai departe: «Știm că România de 40 de ani e un Stat independent cu rege, cu miniștri, cu armată pe uscat și pe apă. Pentru ce toate acestea?» Și tot d-sa răspunde: pentru că «Statul (romîn) nu e al țaranilor ci al domnilor». Constatarea e un silogism copilăresc, dar autorul o

face ca să arate că Statul român e de prisos — pentru populațiunea sa! Și ne mai învață d. Tăslăuanu că «domnii de la orașe, adică marii proprietari săi capitaliști, întrețin o clasă întreagă de leșegii: administratori, judecători, dascăli, ofițeri cari sînt plătiți din dările adunate de la țărani» Cu alte cuvinte, toate clasele acestea sînt compuse din «jăfuiitori ai poporului!» «Bine înțeles, zice d-lui, că întreaga organizație se afirmă (!) că e în interesul națiunei. Toți leșegii boierilor împreună cu aceștia, se consideră de conducători «firești» ai neamului, ai țării... Unii sînt naționaliști, alții democrați, alții poporaniști!... Ceia ce însemnează că nu numai liberalii și conservatorii din România, dar chiar și naționaliștii ca d. p. d-nii Iorga, Cuza, democrații și poporaniștii ca d-nii Stere, Botez, etc., sînt «exploatați» ai țărănilor!... Despre noi cei din monarhia habsburgică, după ce tot domni «exploatați» ne numește, afirmă că «exploatăm», — noi toți cari vom fi avînd ceva proprietate sau vr'o slujbă — pe sătenii mai rău (!) decît fuseseră exploatați cînd nu erau decît domni unguri!...

O paranteză acum: Că cutare sau cutare «domn» o fi înșelînd pe cutare sau cutare țaran, se poate. Lucrul se petrece zilnic în toată lumea. Precum se întîmplă și omoruri, falsificări de polițe, etc. Dar astea sînt cazuri izolate, concrete! Și e o afacere particulară între părți. Și fiecare caz de «exploatare» reală, de înșelăciune, e complex. Și de aceia, dacă e caz adevărat, el e dat judecătoriiilor legalmente constituite spre a fi judecat, — nu d-lui Tăslăuanu! Că un domn d. p. se plînge de un țaran, că un țaran se plînge de un domn, asta da. Dar numai un naiv sau om de recredință poate da crezămînt unei părți fără a fi ascultat ap rarea celeilalte; fără dovezi, fără norme de judecată! Fiecare om poate avea dușmani. Dar numai un om care nu știe ce este onoarea, cinstea unui om, numai acela se va lua după gura uliței și a birturilor și va proclama pe cineva «hoț» fără a avea o dovadă, o judecată regulată. De cîte ori n'am auzit eu și fiecare din noi că cutare a înșelat pe cutare, că-i un ticălos, etc. Și cînd colo, omul s'a dovedit omul cel mai corect; și tocmai cel ce purtase vorba de colo pînă colo s'a dovedit, la rîndul său, un păcătos. Prin urmare, după zvonuri, după clevetiri și vorbe de clacă nimeni nu va judeca pe semenii săi. Numai un om care nu știe că a judeca însemnează a distinge exact un cas pozitiv de alt cas pozitiv, iar nu a le băga într'o oală, claie peste grămadă.

Iar d. Tăslăuanu nu face altceva decît că auzînd ici-colo o vorbă amărită, anecdote, fleacuri—le condensează toate într'o «teorie», maimuțărînd pe alții din Occident cari, poate, or fi avînd oarecari motive de a vorbi de «exploatare» dar și acolo de fapt numai în cazuri excepționale, orice-ar afirma alții. Urmăresc chestia de 20 de ani, voiți fi știînd ce spun.

Și de aceea, în articolele d-sale din «Lupta», d-l Tăslăuanu, «judecătorul» improvizat al tuturor «domnilor», vrînd să se apere de învinuirile mele, se încurcă și se zbate și începe a ne declama. Căci să vedeți d-voastră, numai d-l Tăslăuanu «represintă» poporul! Și ne asigură că el nu (?) vrea să știe de «stăpînitori» ai poporului, căci este «fecior de țaran», (deși este fecior de preot). Și cum el singur în monarhia noastră este în această condițiune — «fecior cu patentă»—evident că trebuie să-i acordăm «monopolul» asupra poporului —O să vedem la urmă ce se ascunde supt această nedemnă fanfaronadă demagogică! De fapt, d-sa habar nu are de poporul românesc. Nici nu-l cunoaște, nici nu-l pricepe, nici nu-i simte nevoile; căci nimeni n'a venit la noi cu idei mai străine de mentalitatea poporului român ca acest modernist politic care caută să bage calul Troiei între zidurile naționalității noastre!

D. Tăslăuanu, dacă ar simți la fel cu poporul, mai întîiu s'ar fi ferit de cărți în parte proaste, în parte neînțelese de el. Ar fi știut că poporul se ferește instinctiv de această paradă cărturărească, lipsită de orice pricepere, de serioșitate, cu care d-sa caută să impună naivilor! Căci țaranul, săteanul

nostru știe ceiace d-lui nu știe. Și anume, că «luminarea, adică știința, se aprinde pentru cei ce văd, nu pentru cei orbi!»!—Nu are absolut nici o valoare să citezi pe autorul cutare sau cutare, oricât de priceput ar fi el, dacă tu însuți nu ești priceput la treaba pentru care-l citezi! Căci știința și pricepere nu va să zică să resfoiești citeva cărți felurite, talmeș-balmeș, ca să faci paradă de citate fără nici o legătură, fără nici o noimă; ci va să zică să fii învățat mai întâiu a observa, să fii studiat o chestie în chip serios, în chip temeinic, să cunoști toată literatura și nu în mod papagalicesc, ci în mod critic, să fi ajuns demult tu însuți la convingeri, nu la vorbe; la vederi întemeiate, nu la vedenii; la știință, nu la poize și palavre!

Tocmai această ridicolă profanare a științei o combat eu, această demagogie criminală a omului pe care-l îmbată anume gazete gălăgioase dar stupide ce apar la străini, — pe care-l orbesc cărțile proaste și nu-l pot lumina cele bune, căci nu le înțelege; și care astfel suferă de «cunoștințe» indigeste în mintea sa. Iar când ideile nu sînt bine rînduite, clasate și organicește legate între ele, — atunci indigestia aceasta cerebrală, aceste «idei» (!) produc halucinații! Omul nu mai vede situații reale, ci fantome și comedii și cai verzi pe pereți: numai «hoți și tilhari». Așa ne învață medicina și psihologia și experiența zilnică. Și săteanul le știe toate acestea fără a fi auzit de Meynert, de Wundt ș. a. El pe asemenea oameni, ori și cit ar fi ei «feciori de țeranî», — îi numește așa de plastic încît parcă fiec re vorbă a lui e arsă cu ferul roșu pe fruntea lor! Și el nu tocmai pe aceia îi consideră oameni «cu minte», «cu scaun la cap», și tălmăci firești ai lumii sale sufletești!... El nu are absolut nici o încredere în oameni cu «gărgăuni și cu sticleți la cap», ori și cit s'ar bate ei cu pumnii în piept și l-ar asigura că ei sînt «feciorii de țeranî sei adevărați». Pe vorba, pe «ideile» unor asemenea «feciori» — țeranul nostru nu dă două cepe degerate! Căci țaranul adevărat simte mecanismul culturii de o mie de ori mai bine decît d. «autor» al celor «Două Culturi»!

Cultură înseamnă a distinge, prin simțămînt și judecată luminată, cunoștința cea adevărată de cunoștințe false, de fleacuri; înseamnă a te conforma celor dintîiu, a te feri de a fi molipsit de cele din urmă! Cel ce nu știe face această deosebire, acela să nu vorbească în materie de cultură! Și mai puțin încă de «Două Culturi»! Căci e lipsit nu numai de una din aceste «Două Culturi», ci de ori ce cultură adevărată cum trebuie să le prețindem de la oameni cari vor să ne dea nouă, unui neam întreg de douăspre-zece milioane, așa zise «îndrumări în cultură»!

Și astfel, d. Tăslăuanu, neștiind nici ceti nici scrie cum trebuie în această fundamentală chestie, neștiind să pună nici măcar o chestie simplă cum trebuie și mai puțin încă una complexă ca a celor «Două Culturi», n'a produs de cit două deplorabile «isprăvuri»: a provocat o generală indignare în toate cercurile serioase, care au rămas scandalizate de brutalitatea ideilor și a tonului din această «pongyola tudomăny» și «Afterweisheit»; a dat Ungurilor în sfîrșit de mult dorita mărturie de Român pentru vechile lor minciuni că noi, «a nadragos, kaputos oláhok» am fi niște panglicari «exploatațori» «tolvajok» și «lelketlen izgatok» ai poporului nostru!... Isprăvuri după prima «pășire în acțiune»...

(După Ziarul «Lupta»)

AUREL C. POPOVICI.

CRITICĂ DE IDEI.

«Viața românească» de la Iași, în numărul pe care-l primim în acest moment, se ocupă pe larg de articolele d-lui Aurel C. Popovici, atît de acela din «Convorbiri Literare» cît și de acele din «Sămănătorul», precum și de polemicele d-lui Popovici.

Vom reveni asupra acestor critici chiar în numărul viitor.

«CA NUCA ÎN PERETE».

Ziarul «Țara Noastră», din Sibiu, organul d-lui Goga, ocupându-se de articolul «Demagogie Criminală», publicat de d. Aurel Popovici în «Convorbiri Literare, găsește că în Transilvania nu se prea face demagogie. De acord. Nu s'a făcut aproape de loc pînă la faimosul articol «Două Culturi» al d-lui Tăslăuanu.

Se vede însă că acum lucrurile se schimbă și acolo, «evoluează». După «Luceafărul», iată «Țara Noastră», care publică acum «*Introduceri la Socialism*»...

POLEMICA

Incepem azi a reproduce cîteva părți mai caracteristice din articolele d-lui Aurel Popovici publicate în «Lupta» din Budapesta în contra ideilor anarhice pe cari le-a răspîdit și le răspîndește d. Tăslăuanu în Transilvania.

Notițe bibliografice

La Iași apare cu 1 Aprilie revista lunară, de politică, literatură și știință, «Indrumarea». Numărul prim cuprinde între altele un articol interesant și convingător despre greutățile vieții țărănești, datorit d-lui Sebastian Moruzzi, cunoscutul luptător politic din nordul Moldovei.

*

În «Răvașul» din Cluj, n-rele 7 și 8, d. Ion Roșioru, un începător care promite, publică în traducere frumoasă, cu hexametri adeseori corecți, admirabilul poem latin al lui Giovanni Pascoli, «Paedagogium», inspirat marelui poet italian de străvechia caricatură romană a legii creștine, descoperită de Garruci Rafael (1855) și cunoscută arheologilor supt titlul de «Il crocifisso blasfemo». Efectul religios al poemului e profund. Traducerea, pentru care d. Roșioru merită încurajare, este tipărită și în broșură separată (Cluj, Tip. «Carmen» a lui Petru P. Barițiu, prețul 50 fileri).

*

În «Familia romină» de la Budapesta, d. Ion Slavici are, începînd cu Martie, o navelă mai întinsă, «Puișorii».

*

În editura L. Alcalay au apărut *acuma*... «Romanțele pentru mai tîrziu» ale d-lui Ion Minulescu (pg. 102, prețul 2 lei). Iată un caz rar, cînd cetitorii vremilor de astăzi se pot bucura de lectura... posterității; e și drumul cel mai sigur de a trece la posteritate, mai ales cînd nu ești lipsit de talent și ai dreptul să visezi nemurirea... Cu toate exagerările de formă și întunecimile de fond ale «novei școale», volumul ăsta are interesul literar pe care i-l recunoaștem bucuros.

*

Editura d-lui C. Sfetea publică în traducere excelentul roman «der Haiduck» (de Bucura Dumbravă), despre care vom vorbi în deosebi. În aceeași editură se retipăresc nuvelele lui Eminescu: Făt-frumos din lacrimă, Sermanul Dionis, Cezara și La aniversare, pe care faimosul I. Săndulescu, masacratorul poeziilor lui Eminescu—in edițiile Alcalay cele mai nouă—le socoate, cu nepriceperea-i egalată numai de îndrăzneală, a fi «*singurele demne*» de pana lui Eminescu din toată proza poetului!... După astfel de isprăvi, e de înțeles că îngrijitorul volumului se reduce însuși la... inițiale, cari în cazul acesta ar putea simboliza analfabetismul său în materie de literatură.

Sc.

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURA
BUCUREȘTI. — B-dul ACADEMIEI, 3.

A APĂRUT :

O VIAȚĂ

(UNE VIE)

— ROMAN DE —

GUY DE MAUPASSANT

TRADUCERE DE

EM. GÂRLEANU

Romanul O VIAȚĂ este una din marile creațiuni ale literaturii universale, și a-l recomanda atențiunii cititorilor este aproape de prisos.

Volumul e întovărășit de admirabilul STUDIU al marelui critic francez EMILE FAGUET, asupra romancierului, cât și de o fotografie, cea din urmă a lui Maupassant, care are un interes deosebit prin faptul că cuprinde autograful marelui scriitor către o doamnă româncă: decedata Josephina Sturdza, fiica marelui Costachi Negri.

Traducerea se datorește nuvelistului EM. GÂRLEANU, care a păstrat în totul înțelesul originalului, adică, de la început până la sfârșit, romanul pare a fi scris de-adreptul în limba românească.

Cuperta se datorește talentatului pictor COSTIN PETRESCU și întreg volumul cuprinde 450 pagini.

PREȚUL: LEI 2.—

De vânzare la toate librăriile din țară

„MINERVA“
INSTITUT DE ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ
B-dul Academiei 3, — Edgar Quinet 4
BUCUREȘTI

A apărut:

LE
FRANÇAIS PARLÉ

RECUEIL DE CONVERSATIONS
FRANÇAISES-ROUMAINEȘ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ACCOMPAGNÉES DE NOTES EXPLICATIVES

RELATIVEMENT À LA GRAMMAIRE À LA PHRASÉOLOGIE,
AUX GALLICISMES, AUX SYNONYMES, AUX HOMONYMES, AUX PROGVERBES,
AUX LOCUTIONS PROVERBIALES, ETC, ETC.

POUR TOUS CEUS QUI VEULENT SE PERFECTIONNER DANS LA
LANGUE FRANÇAISE

PAR

LUDOVIC LEIST

PROFESSEUR A BUCAREȘT

PREȚUL LEI 2,50

De Vânzare la Toate Librăriile